

Asuntoreformiyhdistys satavuotias

Sata vuotta sitten, toukokuun kuudentena 1910, kokoontui Helsingin silloisella Seurahuoneella yhteiskunnallisten vaikuttajien joukko ryhtyäkseen toimiin työväestön asunto-olojen parantamiseksi Helsingissä, sen esikaupunkialueilla ja muissa kaupungeissa. Paikalla oli sosiaalipoliitikkoja, talous- ja pankkimiehiä, kunnallispoliitikkoja, arkkitehteja, rakentajia ja lääkäreitä. Muun muassa K.J. Ståhlberg ja J.K. Paasikivi osallistuivat tähän kokoukseen, jossa pantiin alulle Yhdistys yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi. Myöhemmin nimi muutettiin Asuntoreformiyhdistykseksi, joka viettää nyt satavuotisjuhliaan. Yhdistyksellä on nykyään hieman yli 200 jäsentä ja sen puheenjohtajana toimii Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Hannu Penttilä.

Asuntokurjuus oli sata vuotta sitten yleistä kaupungeissa, ja sen seuralaisia olivat monet muut yhteiskunnalliset ongelmat. Ahtauden ja puutteellisten hygieenisten olojen takia sairaudet levisivät. Asuntoreformistit hakivat ihanteensa yhtäältä englantilaisesta puutarhakaupunkiaatteesta ja toisaalta keskieurooppalaisesta sosiaalireformismista ja filantropiasta. Yhteiskunnan rauhallista kehittämistä tähdennettiin. Pari vuotta ennen Asuntoreformiyhdistystä Suomeen oli perustettu Sosiaalipoliittinen yhdistys. Molemmat heijastelivat tuon ajan edistysuskoa ja kansainvälisiä virtauksia.

Asuntoreformiyhdistys harjoitti vilkasta esitelmä-, aloite- ja julkaisutoimintaa, ja järjesti yhdessä Kaupunkiliiton kanssa Suomen ensimmäisen asuntokongressin ja -näyttelyn syksyllä 1917. Se oli suuri ponnistus – erityisesti kun ottaa huomioon ajankohdan levottomat valtiolliset olot. 1920-luvun alussa Asuntoreformiyhdistys sai aikaan suomalaisen puutarhakaupungin mallikappaleen, Puu-Käpylän. Vuosikymmenen lopulla toiminta hiipui. Osittain syynä oli pula-aika, joka supisti asuntotuotannon olemattomiin.

Olojen parannuttua yhdistyksen riveihin astuivat Alvar Aalto ja monet muut funktionalismin aatteiden elähdyttämät arkkitehdit. Yhdistyksen puheenjohtaja Yrjö Harvia oli aloitteentekijä Asuntokeskuskunta Hakan perustamisessa 1930-luvun lopulla. Haka rakensi ensitöikseen Olympiakylän Käpylään. Yhdistyksen aktiivit olivat perustamassa myös Satoa. Nykyisistä yleishyödyllisistä asuntotuotantoyrityksistä onkin valtaosa tavalla tai toisella lähtöisin Asuntoreformiyhdistyksen piiristä.

Viime sotien jälkeisellä jälleenrakennuskaudella Asuntoreformiyhdistys ei toiminut. Väestöliitto oli tuon ajan asuntopoliitiikan vaikuttaja, jonka työssä monet vanhat asuntoreformistit olivat mukana. Teuvo Aura, Mauno Koivisto, Gunnar Modeen olivat kärkipartio, kun Asuntoreformiyhdistys kaivettiin naftaliinista 1963. Arvio oli, että yhdistystä tarvitaan kiivaassa asuntopoliittisessa keskustelussa; oltiinhan arava-lainoitusta vasta tuolloin vakinaistamassa. Kaupunkien asuntotuotannon paisuttamiseksi tarvittiin kovia päätöksiä, jotta maaltapako, ”suuri muutto”, kyettiin jotenkin vastaanottamaan.

Nykyisin yhdistys on parinsadan asiantuntijan ja -harrastajan yhteenliittymä, joka käsittelee monelta kannalta asuntoasioita ja yhdyskuntarakenteen kysymyksiä. Peruslinjana on säilynyt kohtuuhintaisen asuntotuotannon edistäminen ja vuokra-asuntojen tarjonnan varmistaminen. ”Siinä merkityksessä on asunto ihmiselle, että eräs nykyajan etevimmistä kansantalouden tutkijoista on voinut hyvällä syyllä sanoa ihmiskunnan sivistyshistorian olevan historia ihmisten

asunnoista”, kirjoitettiin Asuntoreformiyhdistyksen jäsenhankintavetoomukseen 1910. Yhdistyksen mielestä asuntokysymys on vuonna 2010 edelleen perustavaa laatua yhteiskunnassa. Kehitys on ollut huima, mutta ilman aktiivista, tasoittavaa asuntopolitiikkaa suuri määrä kansalaisia joutuu vaikeuksiin ja yhteiskunnan toiminta häiriintyy.

Satavuotisjuhlansa kunniaksi yhdistys julkaisee Esko Nurmen kirjoittaman historiikin ”Alussa oli hellahuone, Asuntoreformiyhdistys 1910-2010”. Teos on runsaasti kuvitettu ja yli 200-sivuinen. Lisäksi julkaistaan näköispainos Suomen ensimmäisen asunonäyttelyn luettelosta vuodelta 1917. Siinä on tilastotauluja, asemakaavoja, ”täydellisiä yhteiskuntia” ja ”rakennustyyppejä etenkin työväenasunnoiksi.” Luettelon on laatinut Otto-I. Meurman.

Lisätietoja antaa historiikin kirjoittaja, toimittaja Esko Nurmi, 040 520 9715 tai esko.nurmi@kotiportti.fi.

Sekä historiikkia että näyttelyluettelo myy:

Akateeminen Kirjakauppa.

Helsingin Kaupunginmuseon Museokirjakauppa, Sofiankatu 4.

Helsingin Sanomien Mediakulma, Sanomatalo, Elielinaukio 1.

Asuntoreformiyhdistys, www.ary.fi.